

TAPANI MAURANEN IN MEMORIAM 26.2.1951–29.6.2017

Kimmo Levä

Juhannuksen jälkeen meidät tavoitti suruviesti. Tutkija Tapani Mauranen oli kuollut pitkän sairauden heikentämänä.

Tapani Mauranen teki opinnäytetyönsä Helsingin yliopiston valtiotieteellisessä tiedekunnassa osuustoiminnan ja maatalouden historiasta. Hänen lisensiaattityönsä tarkasteli kotimaan kaupan rakennemuutosta vuosina 1860–1913. Tähän aiheeseen epäilemättä antoi omakohtaista näkökulmaa se, että hänen lapsuuden kotinsa piti yllä maalaiskauppaa.

Työuransa Tapani aloitti Helsingin yliopiston talous- ja sosiaalhistorian laitoksella. Sieltä hän jatkoi freelancer-tutkijavaiheen jälkeen historian tutkimuksiin erikoistuneen Chronicon Oy:n tutkijaksi ja osakkaasi 1990-luvun puolivälissä.

Tapani oli poikkeuksellisen lahjakas tilaushistorioiden tekijä. Hän oli tutkijoille ominaisesti tiedonhaluinen. ”Katso mihin törmäsin” tai ”Katso mitä sattumalta löysin” olivat Tapanin puhelun- ja keskustelun-avauksia monen monta kertaa. Keskustelu jatkui jonkin mielenkiintoisen lähteen tai arkistolöydön esittelyllä. Usein se oli valokuva, asiakirja tai lehtiutinen.

Koska Tapanin tutkimuskohteena olivat usein yhtiöt, esitteet ja mainokset olivat hänelle erityinen lähdelöytöjen kohde. Niitä hän hyödynsi sekä päätelmien tekemisessä että ennen muuta yksityiskohtaisina nostoina tekemisään tutkimuksissa ja julkaisuissa. Tämän lähderyhmän osalta yksi Tapanin päätutkimuskohteista, Helkama-yhtiöt, tarjosivat monia hienoja hetkiä ja joiden tuloksista saimme nauttia Helkaman

100-vuotishistoriassa sekä Helkama-yhtiöihin kuuluvien yksittäisten yhtiöiden tutkimuksissa ja juhla-kiirjoissa.

Myös Suomen autoistumisen historiaan Tapanin kiinnostus esitteisiin toi merkittävästi lisätietoa, kun hän löysi – jälleen omien sanojensa mukaan ”sattumalta” – turkulaisen kauppaneuvos Viktor Forseliuksen yhtiön esitteen vuodelta 1900. Esitteessä myytiin autoa, Benz Veloa, joka oli jo tuotu maahan. Tämä oli merkittävä lisätieto ja ensimmäinen lähde, joka kiistattomasti osoitti, että Suomessa oli auto ainakin jo vuonna 1900. Varhaisempiakin tietoja suomalaisten omistamista autoista oli, mutta niiden taustalta puuttuivat luotettavat lähteet. Tämä esitelöytö johti lopulta tutkimushankkeeseen, joka julkaistiin vuonna 1999 Veho Oy:n juhla-kiirjana ja jonka nimi oli Tapanin tyylin mukaisen poikkeuksellinen: ”Ostakaa Automobiili, saatte sekä hevoset että vauvan ja voitte erottaa kuskin”.

Viktor Forseliuksen kauppayhtiön esitteen löytyminen ja sen johtaminen kirjahankkeeksi oli tyypillistä Tapanille. Hänelle oli tärkeää jakaa tietoa. Hän haki myös löydöilleen aktiivisesti asiakasta tai muuta tahoja, jolle löytyneestä tiedosta olisi hyötyä.

Tilaushistorioiden tekemisen näkökulmasta Tapanin tärkeimmät ominaisuudet olivat taito kertoa tarinoita ja kirjoittaa. Epäilen, ettei Suomessa ole eikä ihan nopeasti tulekaan olemaan toista historian-tutkijaa, jonka teksti vetää vertoja kaunokirjallisille teoksille. Useasti Tapani myös yhdisti tieto- ja kaunokirjallisuutta töissään. Kertojan ja kirjoittajan lahja perustui hänen lukeneisuuteensa, joka koostui tietokirjoista, kaunokirjallisuuden klassikoista ja Aku Ankka -lehdistä, joiden aktiivinen lukija hän oli koko elämänsä.

Tapanin tuottama sujuva teksti oli myös historiatutkimushankkeiden myynnissä valtti, joka toi Chronicon Oy:lle sekä uusia asiakkaita että uusia tilauksia aikaisemmilta asiakkailta ja samaan yhtiöryhmään kuuluvilta organisaatioilta. Tämä toteutui Helkama-yhtiöiden lisäksi Osuuspankki-ryhmän ja Taksi-yrittäjien kohdalla.

Tapani työ jäi monelta osin kesken, mutta vahvan jäljen hän jätti jälkipolville suomalaisen taksiliikenteen, pankkialan sekä Helkama-yhtiöiden kautta teollistumisen ja kaupan historiatutkimuksessa. Vaikka Tapanin nimeä ei enää uusien tutkimusten etusivuille tule, lähdeviitteissä elämäntyö jatkuu.

Kirjoittaja on Tapani Maurasen pitkäaikainen kollega Chronicon Oy:stä.